

Umět a znát, abychom si v životě věděli rady

ŠKOLNÍ VZDĚLÁVACÍ PROGRAM
PRO ZÁKLADNÍ VZDĚLÁVÁNÍ

Učební osnovy 2. stupně

Český jazyk

Verze platná od 1. 9. 2023

Charakteristika předmětu

V šestém až sedmém ročníku se při výuce v jedné hodině z celkové týdenní dotace dělí třída na dvě skupiny.

V osmém a devátém ročníku se při výuce ve dvou hodinách z celkové týdenní dotace dělí třída na dvě skupiny.

Komunikační a slohová výchova

- žáci se učí vnímat a chápat různá jazyková sdělení, číst s porozuměním, kultivovaně psát a mluvit
- učí se výstižně formulovat a sdělovat své myšlenky
- učí se rozumět různým typům textů, jež se vztahují k nejrůznějším situacím, a kriticky posuzovat jejich obsah

Jazyková výchova

- žáci získávají vědomosti a dovednosti potřebné pro kvalitní jazykové vzdělávání a pro osvojování poznatků v dalších oblastech vzdělávání
- prohlubují si obecné intelektové dovednosti, např. dovednost porovnávat různé jevy a jejich shody a odlišnosti, třídit je podle určitých hledisek a dospívat k zobecnění
- učí se vyhledávat a ověřovat potřebné informace v literatuře, slovnících, encyklopediích

Literární výchova

- žáci poznávají prostřednictvím vhodné četby základní literární druhy, učí se vnímat jejich specifické znaky, postihovat umělecké záměry autora
- učí se formulovat vlastní názory na přečtené dílo
- rozvíjí základní čtenářské návyky a schopnosti vytvářet vlastní literární texty
- žáci dospívají k takovým poznatkům a prožitkům, které mohou pozitivně ovlivnit jejich postoje a životní hodnotovou orientaci

Zařazení průřezových témat:

Mediální výchova

- kritické čtení, poslouchání a pozorování mediálních sdělení: rozlišování zábavních (bulvárních) prvků ve sdělení od informativních a společensky významných; hodnotící prvky ve sdělení (výběr slov)
- různé typy sdělení, jejich rozlišování a jejich funkce
- stavba mediálních sdělení
- vnímání autora mediálních sdělení

Multikulturní výchova

- poskytuje žákům základní znalosti o různých etnických a kulturních skupinách žijících v české a evropské společnosti
- rozvíjí dovednost orientovat se v pluralitní společnosti a využívat interkulturních kontaktů k obohacení sebe i druhých

Přehled očekávaných výstupů a učiva v 6. ročníku

OČEKÁVANÉ VÝSTUPY RVP ZV (ŽÁK...)	ŠKOLNÍ VÝSTUPY (ŽÁK...)	UČIVO
JAZYKOVÁ VÝCHOVA		
ČJL-9-1-04 dorozumívá se kultivovaně, výstižně, jazykovými prostředky vhodnými pro danou komunikační situaci	mluví věcně, stručně, jasně, srozumitelně ve svém projevu používá vhodné jazykové prostředky, je veden k nezačleňování vulgárních slov do svého projevu dorozumívá se srozumitelně, vhodně používá krátké a dlouhé samohlásky, souhláskové skupiny a výslovnost hlásek	Zvuková stránka jazyka výslovnost hlásek spisovná a nespisovná výslovnost spisovný a nespisovný projev modulace souvislé řeči piktogramy
ČJL-9-1-05 odlišuje spisovný a nespisovný projev a vhodně užívá spisovné jazykové prostředky vzhledem ke svému komunikačnímu záměru	ve výuce používá spisovný jazyk, uvědomuje si možnosti použití nespisovného jazyka	
ČJL-9-1-06 v mluveném projevu připraveném i improvizovaném vhodně užívá verbálních, nonverbálních i paralingválních prostředků řeči	vyjadřuje se verbálně – slovně, zároveň neverbálně s použitím mimiky a gestikulace v mluveném projevu správně artikuluje, mluví v přiměřeném tempu, hlasitosti, pracuje s pauzou a melodií hlasu	

ČJL-9-2-03 samostatně pracuje s Pravidly českého pravopisu, se Slovníkem spisovné češtiny a s dalšími slovníky a příručkami	připomene si uspořádání abecedy seznámí se s jednotlivými jazykovými příručkami a orientuje se v nich	Jazykové příručky a práce s nimi Slovník spisovné češtiny Pravidla českého pravopisu Stručná mluvnice česká Slovník cizích slov
ČJL-9-2-02 rozlišuje a příklady v textu dokládá nejdůležitější způsoby obohacování slovní zásoby a zásady tvoření českých slov, rozpoznává přenesená pojmenování, zvláště ve frazémech	rozlišuje jednotlivé části slova, pozná předponu, kořen, příponovou část a koncovku rozliší slovo základové a odvozené obohacuje slovní zásobu odvozováním pomocí předpon a přípon rozlišuje slova jednoznačná a mnohoznačná vytváří homonyma, synonyma, antonyma	Stavba slova a slovní zásoba předpona, kořen, část příponová, koncovka slovotvorný rozbor (slovo základové, slovo odvozené, slovotvorný základ) význam slova, slova jednoznačná a mnohoznačná, homonyma, synonyma, antonyma
ČJL-9-2-07 v písemném projevu zvládá pravopis lexikální, slovotvorný, morfologický i syntaktický ve větě jednoduché i souvětí	správně používá předpony s-, z-, vz-, hláskové skupiny bě/bje, vě/vje, pě, mě/mně a zdvojené souhlásky	Lexikální pravopisné jevy přepony s-, z-, vz- skupiny bě/bje, vě/vje skupiny mě/mně (tvary zájmena já – mě, mně) zdvojené souhlásky

ČJL-9-2-04 správně třídí slovní druhy, tvoří spisovné tvary slov a vědomě jich používá ve vhodné komunikační situaci	pozná jednotlivé ohebné slovní druhy seznamuje se s dalšími mluvnickými kategoriemi těchto slovních druhů	Tvarosloví slovní druhy ohebné podstatná jména – mluvnické kategorie (pád, číslo, rod, vzor) přídavná jména – tvary jmenné a dlouhé, druhy, vzory, skloňování, stupňování, 1. p. č. mn. r. muž. Životný, pravopis, zpodstatnělá přídavná jména zájmena – druhy, skloňování osobních zájmen, stylizační hodnota, pravopis číslovky – druhy, skloňování číslovek základních
KOMUNIKAČNÍ VÝCHOVA		
ČJL-9-1-08 využívá základy studijního čtení – vyhledá klíčová slova, formuluje hlavní myšlenky textu, vytvoří otázky a stručné poznámky, výpisky nebo výtah z přečteného textu; samostatně připraví a s oporou o text přednese referát	tvoří souvislý text se smysluplně navazujícími větami vlastními slovy objasní myšlenky čteného textu vytvoří výpisek a výtah s vědomím jejich rozdílnosti	Práce s informacemi výpisky, výtah, referát
ČJL-9-1-09 uspořádá informace v textu s ohledem na jeho účel, vytvoří	formou mluvního cvičení přednese zvolené téma podle předem domluvených kritérií (hovoří smysluplně,	Mluvený projev reprodukce textu

koherentní text s dodržováním pravidel mezivětného navazování	dostatečně hlasitě s přiměřeným tempem a intonací)	vyprávění, zpráva, oznámení
ČJL-9-1-10 využívá poznatků o jazyce a slohu ke gramaticky i věcně správnému písemnému projevu a k tvořivé práci s textem nebo i k vlastnímu tvořivému psaní na základě svých dispozic a osobních zájmů	<p>v novinách a časopisech vyhledává zprávy a oznámení</p> <p>zformuluje a napíše vlastní zprávu a oznámení, vysvětlí rozdíl mezi nimi</p> <p>napíše dopis nebo e-mail</p> <p>napíše popis vybrané pracovní činnosti</p> <p>podle zadaného popisu dokáže vytvořit daný produkt</p> <p>pracuje s návody k použití různých předmětů</p> <p>svou obrazotvornost a fantazii rozvíjí dokončováním částí zadaných příběhů</p>	<p>Psaný projev</p> <p>zpráva, oznámení</p> <p>dopis, e-mail</p> <p>popis pracovní činnosti</p> <p>vypravování</p>
LITERÁRNÍ VÝCHOVA		
ČJL-9-3-04 tvoří vlastní literární text podle svých schopností a na základě osvojených znalostí základů literární teorie	<p>rozlišuje rozdíl mezi poezií a prózou, rozdíly dokáže vysvětlit</p> <p>samostatně napíše báseň i vyprávění</p>	teorie próza, poezie
ČJL-9-3-01 uceleně reprodukuje přečtený text, jednoduše popisuje strukturu a	vlastními slovy převypráví přečtený text	

jazyk literárního díla a vlastními slovy interpretuje smysl díla		
ČJL-9-3-03 formuluje ústně i písemně dojmy ze své četby, návštěvy divadelního nebo filmového představení a názory na umělecké dílo	vlastními slovy popíše svůj zážitek z četby a divadelního či filmového představení	
ČJL-9-3-06 rozlišuje základní literární druhy a žánry, porovná je i jejich funkci, uvede jejich výrazné představitele	charakterizuje literární žánry šestého ročníku	mýtus, báje, legenda, pohádka, pověst, balada nonsensová literatura povídka cestopisná, dobrodružná, se zvířecím hrdinou, humorná dílňa čtení (práce s vlastní knihou)

Přehled očekávaných výstupů a učiva v 7. ročníku

OČEKÁVANÉ VÝSTUPY RVP ZV (ŽÁK...)	ŠKOLNÍ VÝSTUPY (ŽÁK...)	UČIVO
JAZYKOVÁ VÝCHOVA		
ČJL-9-2-08 rozlišuje spisovný jazyk, nářečí a obecnou češtinu a zdůvodní jejich užití	porovnává texty napsané různými jazykovými vrstvami (nářečí, slang, spisovný jazyk)	Obecné poučení o jazyce jazyk národní a mateřský rozvrstvení jazyka spisovné a nespisovné útvary

ČJL-9-2-04 správně třídí slovní druhy, tvoří spisovné tvary slov a vědomě jich používá ve vhodné komunikační situaci	třídí slovní druhy a orientuje se v nich	Tvarosloví ohebné slovní druhy slovesa (slovesný vid, rod, tvary podmiňovacího způsobu přítomného a minulého) neohebné slovní druhy příslovce (stupňování, tvoření příslovčí, příslovečné spřežky) předložky (vlastní a nevlastní, přízvuk a vokalizace, vazba předložek) spojky (podřadící a souřadící, spojovací výrazy) částice (na začátku a uprostřed věty) citoslovce
ČJL-9-2-07 v písemném projevu zvládá pravopis lexikální, slovotvorný, morfologický i syntaktický ve větě jednoduché i souvětí	používá správné slovní druhy v písemném projevu	
KOMUNIKAČNÍ VÝCHOVA		
ČJL-9-1-04 dorozumívá se kultivovaně, výstižně, jazykovými prostředky vhodnými pro danou komunikační situaci	se dorozumívá vhodnými jazykovými prostředky	Mluvený projev začlenění mluvních cvičení na dané téma stanovení si kritérií hodnocení projevu
ČJL-9-1-09 uspořádá informace v textu s ohledem na jeho účel, vytvoří	vytváří smysluplný text, v němž popíše cestu, pracovní postup	popis cesty a pracovního postupu

koherentní text s dodržováním pravidel mezivětného navazování		
ČJL-9-1-08 využívá základy studijního čtení – vyhledá klíčová slova, formuluje hlavní myšlenky textu, vytvoří otázky a stručné poznámky, výpisky nebo výtah z přečteného textu; samostatně připraví a s oporou o text přednese referát	tvoří souvislý text se smyslně navazujícími větami vlastními slovy objasní myšlenky čteného textu vytvoří výpisek a výtah s vědomím jejich rozdílnosti	Psaný projev výpisek výtah referát
ČJL-9-1-10 využívá poznatků o jazyce a stylu ke gramaticky i věcně správnému písemnému projevu a k tvořivé práci s textem nebo i k vlastnímu tvořivému psaní na základě svých dispozic a osobních zájmů	svou obrazotvornost a fantazii rozvíjí vytvářením různých literárních žánrů (bajka, moderní pohádka, limerik)	vypravování popis
LITERÁRNÍ VÝCHOVA		
ČJL-9-3-06 rozlišuje základní literární druhy a žánry, porovná je i jejich funkci, uvede jejich výrazné představitele	charakterizuje literární žánry 7. ročníku	moderní pohádka bajka epos nonsensová literatura pověst
ČJL-9-3-01 uceleně reprodukuje přečtený text, jednoduše popisuje strukturu a jazyk literárního díla a vlastními slovy interpretuje smysl díla	vlastními slovy převypráví přečtený text	

ČJL-9-3-03 formuluje ústně i písemně dojmy ze své četby, návštěvy divadelního nebo filmového představení	vlastními slovy popíše svůj zážitek z četby a divadelního či filmového představení	báje legenda ústní lidová slovesnost balada romance
ČJL-9-3-04 tvoří vlastní literární text podle svých schopností a na základě osvojených znalostí základů literární teorie	ve své vlastní tvorbě textů využívá znalostí literární teorie	dobrodružná literatura vědeckofantastická literatura humoristická literatura dílna čtení (práce s vlastní knihou)

Přehled očekávaných výstupů a učiva v 8. ročníku

OČEKÁVANÉ VÝSTUPY RVP ZV (ŽÁK...)	ŠKOLNÍ VÝSTUPY (ŽÁK...)	UČIVO
JAZYKOVÁ VÝCHOVA		
ČJL-9-2-07 v písemném projevu zvládá pravopis lexikální, slovo tvorný, morfologický i syntaktický ve větě jednoduché i souvětí	opakováním a procvičováním si upevňuje základní mluvnické dovednosti	Zvuková a grafická stránka jazyka psaní velkých písmen v zeměpisných názvech syntaktický pravopis v rámci věty (shoda podmětu a přísudku)
ČJL-9-2-06 rozlišuje významové vztahy gramatických jednotek ve větě a v souvětí	pozná a pojmenuje základní a rozvíjející skladební dvojice	Skladba věta jednočlenná a dvojčlenná základní a rozvíjející větné členy souvětí podřadné věta hlavní a vedlejší větný člen vyjádřený vedlejší větou
ČJL-9-2-02 rozlišuje a příklady v textu dokládá nejdůležitější způsoby obohacování slovní zásoby a zásady tvoření českých slov, rozpoznává přenesená pojmenování, zvláště ve frazémeh	rozpozná způsoby obohacování slovní zásoby českého jazyka rozumí významům přísloví, pořekadel a rčení	Nauka o slovní zásobě odvozování skládání zkracování (zkratky, zkratková slova)

		přejímání z jiných jazyků
KOMUNIKAČNÍ VÝCHOVA		
ČJL-9-1-10 využívá poznatků o jazyce a stylu ke gramaticky i věcně správnému písemnému projevu a k tvořivé práci s textem nebo i k vlastnímu tvořivému psaní na základě svých dispozic a osobních zájmů	vytvoří charakteristiku vybrané postavy popíše vybrané umělecké dílo seznámí se s formou strukturovaného životopisu	charakteristika popis uměleckého díla strukturovaný životopis referát
ČJL-9-1-09 uspořádá informace v textu s ohledem na jeho účel, vytvoří koherentní text s dodržováním pravidel mezivětného navazování	vytváří smysluplný text, v němž charakterizuje vybranou postavu a popíše umělecké dílo	
ČJL-9-1-08 využívá základy studijního čtení – vyhledá klíčová slova, formuluje hlavní myšlenky textu, vytvoří otázky a stručné poznámky, výpisky nebo výtah z přečteného textu; samostatně připraví a s oporou o text přednese referát	tvoří souvislý text se smysluplně navazujícími větami vlastními slovy objasní myšlenky čteného textu	
ČJL-9-3-09 vyhledává informace v různých typech katalogů, v knihovně i v dalších informačních zdrojích	za použití různých odborných zdrojů vytvoří referát a prezentaci	

LITERÁRNÍ VÝCHOVA		
ČJL-9-3-01 uceleně reprodukuje přečtený text, jednoduše popisuje strukturu a jazyk literárního díla a vlastními slovy interpretuje smysl díla	převypráví přečtený text a vystihne jeho hlavní myšlenku	Bible, Talmud vývoj dramatu (drama antické, renesanční a díla českých autorů) romantismus realismus lyrika, epika, drama dílna čtení (práce s vlastní knihou)
ČJL-9-3-03 formuluje ústně i písemně dojmy ze své četby, návštěvy divadelního či filmového představení	vlastními slovy popíše svůj zážitek z četby a divadelního či filmového představení	
ČJL-9-3-06 rozlišuje základní literární druhy a žánry, porovná je i jejich funkci, uvede jejich výrazné představitele	popíše znaky romantické a realistické literatury orientuje se v základních epických a lyrických žánrech v oblasti prózy a poezie	
ČJL-9-3-07 uvádí základní literární směry a jejich významné představitele v české a světové literatuře	uvede významné české a světové představitele	
ČJL-9-3-08 porovnává různá ztvárnění téhož námětu v literárním, dramatickém i filmovém zpracování	porovná literární předlohu s filmovým zpracováním přetvoří ukázkou prozaického textu do podoby scénáře	
ČJL-9-3-04 tvoří vlastní literární text podle svých schopností a na základě	podle vlastního výběru vytváří prozaický i poetický text	

osvojených znalostí základů literární teorie		
ČJL-9-1-01 odlišuje v čteném nebo slyšeném textu fakta od názorů a hodnocení, ověřuje fakta pomocí otázek nebo porovnáním s dostupnými informačními zdroji	v literárním textu rozpozná domněnku od faktu	

Přehled očekávaných výstupů a učiva v 9. ročníku

OČEKÁVANÉ VÝSTUPY RVP ZV (ŽÁK...)	ŠKOLNÍ VÝSTUPY (ŽÁK...)	UČIVO
JAZYKOVÁ VÝCHOVA		
ČJL-9-2-04 správně třídí slovní druhy, tvoří spisovné tvary slov a vědomě jich používá ve vhodné komunikační situaci	si upevňuje znalosti získané v osmém ročníku	Tvarosloví slovní druhy (skloňování, časování, pravopis, přechylování)
ČJL-9-2-07 v písemném projevu zvládá pravopis lexikální, slootovorný, morfologický i syntaktický ve větě jednoduché i souvětí	pozná větu jednoduchou a souvětí správně začleňuje do textu čárky	Skladba souvětí souřadné významové poměry
ČJL-9-2-06 rozlišuje významové vztahy gramatických jednotek ve větě a v souvětí	rozliší souvětí souřadné a podřadné	psaní čárky ve větě jednoduché složitá souvětí druhy záporu ve větě
ČJL-9-2-01 spisovně vyslovuje česká a běžně užívaná cizí slova	přejatá slova z cizích jazyků používá ve správném významu	Cizí slova významy pravopis skloňování obecných a vlastních slov
KOMUNIKAČNÍ VÝCHOVA		

ČJL-9-2-05 využívá znalostí o jazykové normě při tvorbě vhodných jazykových projevů podle komunikační situace	dodržuje stanovená pravidla diskuze	diskuze úvaha reportáž fejton
ČJL-9-1-07 zapojuje se do diskuse, řídí ji a využívá zásad komunikace a pravidel dialogu		
ČJL-9-2-07 v písemném projevu zvládá pravopis lexikální, slovo tvorný, morfologický i syntaktický ve větě jednoduché i souvětí	znalosti pravopisu, slovní zásoby i skladby uplatní ve stylizačním útvaru úvaha	
ČJL-9-1-01 odlišuje v čteném nebo slyšeném textu fakta od názorů a hodnocení, ověřuje fakta pomocí otázek nebo porovnáním s dostupnými informačními zdroji	v literárním textu rozpozná domněnku od faktu	
ČJL-9-1-04 dorozumívá se kultivovaně, výstižně, jazykovými prostředky vhodnými pro danou komunikační situaci	kultivovaným projevem vystoupí před ostatními spolužáky	
LITERÁRNÍ VÝCHOVA		
ČJL-9-3-01 uceleně reprodukuje přečtený text, jednoduše popisuje strukturu a	vlastními slovy stručně převypráví přečtený text a vystihne jeho hlavní myšlenku	Literatura 20. století apokryf

jazyk literárního díla a vlastními slovy interpretuje smysl díla		parodie povídka
ČJL-9-3-02 rozpoznává základní rysy výrazného individuálního stylu autora	na základě přečtených ukázek charakterizuje individuální umělecký styl u vybraných autorů	fejton autobiografická próza román
ČJL-9-3-03 formuluje ústně i písemně dojmy ze své četby, návštěvy divadelního či filmového představení	vlastními slovy popíše svůj zážitek z četby a divadelního či filmového představení	autorské divadlo divadla malých forem
ČJL-9-3-06 rozlišuje základní literární druhy a žánry, porovná je i jejich funkci, uvede jejich výrazné představitele	orientuje se v základních epických a lyrických žánrech v oblasti prózy a poezie 20. století	kabaret písňové texty próza psaná formou deníku
ČJL-9-3-08 porovnává různá ztvárnění téhož námětu v literárním, dramatickém i filmovém zpracování	porovná literární předlohu s filmovým zpracováním přetvoří ukázkou prozaického textu do podoby scénáře	dílna čtení (práce s vlastní knihou)
ČJL-9-3-05 rozlišuje literaturu hodnotnou a konzumní, svůj názor doloží argumenty	na základě vlastní četby dokáže pojmenovat rozdíly mezi hodnotnou a konzumní literaturou	